

Розроблення та імплементація освітніх програм у рамках системи забезпечення якості

В. Луговий,
національний експерт
з реформування вищої освіти

Освітня програма (концепція)

МСКО-2011 (Глосарій)

Education programme. A coherent set or sequence of educational activities designed and organized to achieve pre-determined learning objectives or accomplish a specific set of educational tasks over a sustained period. Within an education programme, educational activities may also be grouped into sub-components variously described in national contexts as ‘courses’, ‘modules’, ‘units’ and/or ‘subjects’. A programme may have major components not normally characterised as courses, units or modules – for example, play-based activities, periods of work experience, research projects and the preparation of dissertations.

Освітня програма (концепція)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 1, частина 1)

17) освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма - система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

Освітня програма (концепція)

Проект Закону України «Про освіту» (стаття 1, частина 1)

18) освітня програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання;

Освітня програма (виміри)

МСКО, ЗУ «Про вищу освіту», проект ЗУ «Про освіту»

Основні виміри ОП:

- Рівень вищої освіти (початковий, перший, другий, третій)
- Галузь знань, спеціальність (29 галузей, 121 спеціальність)
- Орієнтація (освітньо-наукова, освітньо-професійна, невизначена)
- Кредити ЄКТС (90 – 360 кредитів)

Примітка: початковий, перший, другий, третій і науковий рівні вищої освіти відповідають 5-9 рівням НРК

Освітня програма (структура / профіль)

Проект Тюнінг «Гармонізація освітніх структур в Європі»,
Проект CoRe-2 «Компетентності у визнанні та освіті 2»

Профіль (шаблон)

- **Назва кваліфікації, назва освітньої програми**
(тип ступеня та обсяг програми, вищий навчальний заклад, акредитаційна організація, період акредитації, рівень програми)
- **А. Ціль програми**
(загальна характеристика, мета програми)
- **В. Характеристика програми**
(предметна область/спеціальність, фокус: загальна/спеціальна, орієнтація, особливості)

Освітня програма (структура / профіль)

Проект Тюнінг «Гармонізація освітніх структур в Європі»,
Проект CoRe-2 «Компетентності у визнанні та освіті 2»

Профіль (шаблон) - продовження

- **С. Працевлаштування та продовження освіти**
(працевлаштування, продовження освіти)
- **Д. Стиль навчання**
(підходи до викладання і навчання, методи оцінювання)
- **Е. Програмні компетентності**
(загальні та спеціальні/фахові компетентності – до 15)
- **Ф. Програмні результати навчання (15 - 20)**

Освітня програма (компетентності)

Проект ТЮНІНГ «Гармонізація освітніх структур в Європі»,

Competences

Competences represent a dynamic combination of cognitive and metacognitive skills, knowledge and understanding, interpersonal, intellectual and practical skills, and ethical values. Fostering these competences is the object of all educational programmes. Competences are developed in all course units and assessed at different stage of a programme. Some competences are subject-area related (specific to a field of study), other are generic (common to any degree course). It is normally the case that competence development proceeds in an integrated and cyclical manner throughout a programme.

Освітня програма (компетентності)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 1, частина 1),
Національний освітній глосарій: вища освіта

13) компетентність - динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

Освітня програма (компетентності)

Національна рамка кваліфікацій (2011)

компетентність/компетентності - здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;

Освітня програма (результати навчання)

Національна рамка кваліфікацій (2011)

результати навчання - компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання;

Освітня програма (результати навчання)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 1, частина 1),
Національний освітній глосарій: вища освіта

19) результати навчання - сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти;

Освітня програма (результати навчання)

Проект Закону України «Про освіту» (стаття 1, частина 1)

21) результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів;

Освітня програма (методичні рекомендації)

Національний освітній глосарій: вища освіта

**Профіль освітньої програми,
Програмні компетентності,
Програмні результати навчання**

Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. – Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. – 80 с.

Освітня програма (якість)

Парадигма вимірюваної, вірогідної та визнаної якості:

Підходи / Інструменти:

- Компетентнісний підхід (Тюнінг)
- Національна рамка кваліфікацій (НРК, РК ЄПВО, ЄРК НВЖ)
- ЄКТС
- Стандартна класифікація рівнів, орієнтацій, галузей вищої освіти (МСКО, 2011, 2013)
- Стандарти освітньої діяльності (ліцензійні умови) та вищої освіти
- Ліцензування та акредитація
- Система забезпечення якості вищої освіти
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в ЄПВО (ЄСР)

Освітня програма (стандарт)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 10, частина 3)

3. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Освітня програма (стандарт)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 10, частина 3)

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 29.03.2016 р. № 3 / Балуба Ігор, Бахрушин Володимир ... та ін. – 29 с. Електронний ресурс:

<http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>.

Освітня програма (акредитація)

Закон України «Про вищу освіту» (стаття 1, частина 1)

4) акредитація освітньої програми - оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою на предмет:

відповідності стандарту вищої освіти;

спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;

досягнення заявлених у програмі результатів навчання;

Освітня програма (спеціальності і спеціалізації): роль дисциплін, методів, результатів навчання

Колективна та розподілена дія дисциплін, методів і результатів навчання:

Кожну окрему компетентність визначають (формують) **кілька** дисциплін, методів, результатів навчання (колективна дія) і, навпаки, кожні **конкретні** дисципліни, методи, результати навчання визначають (формують) **кілька компетентностей** (розподілена дія).

Відтак, **кожна освітня програма спеціалізації – окрема індивідуальна композиція** дисциплін, методів, результатів навчання, які в сукупності забезпечують як нормативні, так і додаткові результати навчання та компетентності випускника.

Higher Education Reform Experts – Ukraine www.erasmusplus.org.ua

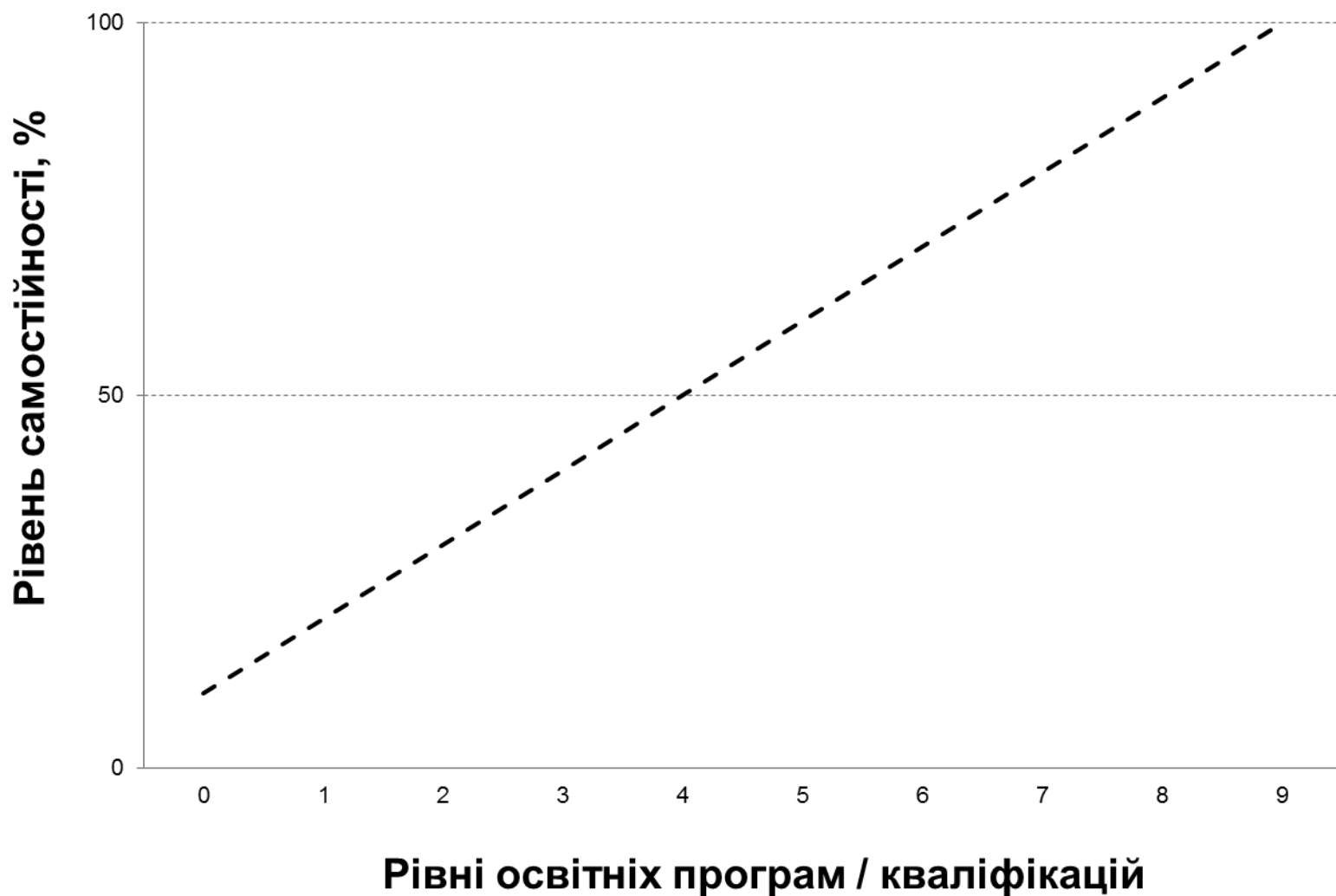
Освітня програма

(методи викладання / види навчання)

№	Узагальнена назва методу викладання (виду навчальної діяльності)	Вага (%) та рангове місце за частотою використання методу викладання (виду навчальної діяльності) на вибірці N = 95
1	Індивідуальна дослідницька, проектна, художня (кваліфікаційна) робота	26,3 %, 1-ше місце
2	Самостійна робота (контрольована)	17,9 %, 2-ге місце
3	Групова дослідницька, проектна, художня робота	13,7 %, 3-тє місце
4	Семінар	10,5 %, 4-тє місце
5	Практична робота (практика)	8,4 %, 5-тє місце
6	Практичне заняття	7,4 %, 6-тє місце
7	Лекція	6,3 %, 7-ме місце
8	Консультація (керівництво)	4,2 %, 8–9-ті місця
9	Лабораторне заняття	4,2 %, 8–9-ті місця
10	Індивідуальне заняття (з викладачем)	1,1 %, 10-тє місце

Освітня програма (ефективне навчання):

Освітня програма (ефективні викладання / викладачі):

**Вища освіта, базована на дослідженнях
(базоване на дослідженнях викладання)**

**Дуальний «викладач-дослідник»,
який при цьому володіє ІКТ і англійською мовою**

Освітня програма (дві розбіжності в освіті)

Англійський оригінал МСКО:

Education. The processes by which societies deliberately transmit their accumulated **information**, knowledge, understanding, attitudes, values, skills, competencies and behaviours across generations. It involves communication designed to bring about learning.

Російський переклад МСКО:

Образование. Процессы, посредством которых общество целенаправленно передает накопленные знания, понимание, мироощущения, ценности, навыки, компетенции и модели поведения из поколения в поколение. Этот процесс включает коммуникацию с целью обучения.

Освітня програма (акредитація)

Закон України «Про вищу освіту»

Акредитацію освітньої програми відповідно до Закону України «Про вищу освіту» здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, яке розробляє **Положення по акредитацію освітніх програм**, що затверджується МОН України, а також **Критерії оцінки освітніх програм і методичні рекомендації** до застосування критеріїв та проведення акредитації. Нині – **проекти**, що обговорюються.

Higher Education Reform Experts – Ukraine www.erasmusplus.org.ua

Освітня програма в рамках системи забезпечення якості вищої освіти

Пріоритет внутрішнього забезпечення якості:

1. Система забезпечення якості вищої освіти складається з трьох складових:

1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Higher Education Reform Experts – Ukraine www.erasmusplus.org.ua

Освітні програми (спеціалізації)

Проблема акредитації освітніх програм та інституційна акредитація:

Через велику кількість освітніх програм у проект Закону України «Про освіту», підготовленого для другого читання Парламентом, внесено норми щодо запровадження *інституційної акредитації*.

Освітні програми (стандарти і рейтинги у забезпеченні якості)

Проблемне питання:

Стандарти і рейтинги у забезпеченні якості – різні рівні відліку і вектори підтримання якості:

- стандарти консервативні,
- рейтинги розвивальні.

Необхідність законодавчого запровадження рейтингів як інструменту розвитку якості.

Освітні програми (методичні матеріали, що доступні он-лайн)

- Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: Національна рамка кваліфікацій, результати навчання, компетентності, ЄКТС (Ю.М. Рашкевич, 2014)
- Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації (група авторів, 2014)
- Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти: Інформаційно-аналітичний огляд (група авторів, 2015)
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (укр. переклад, 2015)
- Інші (статті тощо).

Презентацію закінчено.

Дякую за увагу!

© Volodymyr Luhovyi, Vice-President, National Academy of Educational Science of Ukraine

© EU-funded project «National Higher Education Reform Experts – HERE team Ukraine»

Higher Education Reform Experts – Ukraine www.erasmusplus.org.ua

ВІЛ_2017

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union